

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci

Abonamentele se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr., a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Redacția și Administrația: Strada Măgărilor Nr. 21.

Se prenumără și la poște și la librării.

În Bucuresci

primesce abonamente D. C. Pascu, Str. Lipsani 35

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază

Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

Cu 1-a Octombrie v. 1892

se începe

Abonament nou

la

„Tribuna“.

Abonamentele se fac cu multă lesnătate atât în monarhie, cât și în România prin mandate postale (*Posta-utalvány — Post-Anweisung*).

Se recomandă abonarea timpurie pentru regulata expediție a foii.

Domnii abonenți sunt rugați a ne comunica eventual prelungirea localității unde se află și **posta ultimă**; ear' domnii abonati vechi spre ușurare pot lipi pe mandatul postal **adresa tipărită** dela fașile, în care li s'a trimis diarul până acum.

Administrațiunea diarului

„Tribuna“.

Românii și Maghiarii.

I.

„Sajnos dolog, de Magyarországi geographiai helyzete nem jó s mi nem változtatjuk meg a geographiát. Azért iparkodjanak megoldani a nemzetiségi kérdéseket, különben önköltségük.”

Pe românesc:

„Istori durerea, dar situația geografică a Ungariei nu este bună, ear' noi nu putem să schimbăm geografia. De aceea dați-vă silință să rezolvați chestiunile naționalităților, altminteri sunteți slabi...”

Aceste cuvinte instructive le găsim într-o scrisoare a lui Kossuth din 1862, reproduse ca răspuns dat din partea guvernului italian și franceze către comitetul național maghiar („Magyar Nemzeti Igazgatószág”), care se constituise la 1859 în Genova (Piemont) sub președinția lui Kossuth, cu scop de a organiza „legiunea maghiară” în Piemont și a angaja trupe italiene și franceze pentru reînnoirea și continuarea războiului de independență contra Austriei.

„Ezek erős dolgok, édes barátim. A tények erejét nem lehet lediktózni, helyzetünkben a nemzetiségi kérdés nemcsak politikai nemcsak társadalmi, de főképp katonai és

főképp hadműködési alap kérdése” (Kossuth Lajos: Irataim az emigrációból. Budapest 1892 vol. III. pag. 686.)

Pe românește:

„Aceste sunt lucruri grave, iubiti amici. Puterea faptelor nu se poate slăbi prin frase. În situația noastră, chestiunea naționalității noastre este importantă nu numai din punct de vedere politic, nu numai din punct de vedere social, dar este în primul rând chestie militară și mai ales chestiune de tactică militară.

Cavour le spunea hotărât Maghiarilor: „D-voastră trebuie să vă înțelegeți cu Românii.”

Experiențele anilor 48—49 deștepătară în Kossuth convingerea, că puterea Ungariei și ridicarea ei în rândul statelor independente condiționează dela solidaritatea naționalităților care o alcătuiesc. De aci stăruințele sale necurmate, ca compatrioții săi acasă să dea expresiune faptică împăcării lor cu naționalitățile prin pact formal: adăunak testet a nemzetiségekkel kibékülésnek formalis alku utján a belföldi vezérekkel. (Irataim III. p. 45.)

O scrisoare a comitetului național-maghiar din Genova, anul 1859, subscrisă de Kossuth ca președinte, Klapka și Teleki László, adresată către comitetul central din țară, sfârșește cu următoarele instrucțiuni: „Mai rețineți că se ne îndreptăm atențiunea asupra unui obiect principal: asupra raportului nostru cu naționalitățile străine. Stăruim a sonda simțămintele și dorințele Valahilor și Sașilor, așa și ale Sârbilor și Croaților. În scopul acesta adresați-vă la cei mai de influență reprezentanți ai respectivelor naționalități, asigurându-i că pe lângă susținerea integrității teritoriale a Ungariei și pe baza legilor din 1848, noi suntem gata a le da tot ce frate dela frate poate oferi; ear' dacă peste acestea ar mai avea și alte dorințe, să-i provocați ca acelea să le împărtășească cu noi prin trimișii lor proprii. Legile din 1848 deși le privim ca punct de plecare, nu ne este propusul ca să le ținem nemođificate; din contră dorim astfel a largi și desvolta principiile cuprinse în ele, ca toate interesele naționale și religioase să-și găsească perfectă adăpostire sub aripile constituțiunii maghiare. Spre îndreptare servească-vă planul de constituțiune alăturat, care e lucrat de subsemnatul președinte și în principiile sale fundamentale toți l-am aprobat.” (Irataim vol. I. pag. 453.)

Din planul de constituțiune al lui Kossuth extragem următoarele propozițiuni privitoare la rezolvirea chestiunii naționalităților în Ungaria:

„În privința religiei, naționalității și a intereselor societății statul ca atare nu are nimic. Constituțiunea garantând dreptul de asociare, cetățenii sunt liberi a se asocia și a organiza renunțări pentru apărarea și dezvoltarea intereselor lor naționale, precum și a altor interese, în comune, comitate și peste toată țara... Vor avea deplină libertate de dispunere, și pot alege căpeteniile lor, patriarhi, metropoliți, episcopi, superintendenți; pot ține adunări și aduce hotărâri între marginile constituțiunii și ale legilor, și statul nu poate pretinde mai mult, decât ca adunările să fie publice. Acest principiu se va aplica deopotrivă la naționalitatea maghiară ca și la celelalte naționalități; nici una nu va avea nici cel mai mic privilegiu, și guvernul nici pe una nu va proteja în detrimentul celorlalte. Întrucât însă guvernul, dieta, comitatul și comuna au trebuință de limbă oficială, principul de mai sus se va aplica astfel, că în tot locul majoritatea va hotărî limba gestiunilor în afacerile publice, lăsându-se nealterat dreptul minorității. Pentru exemplu: oare care comitat decide, ca în anul curent limba română, sârbescă, nemțească ori maghiară să fie limbă oficială, pentru aceea însă cetățenii de altă limbă vor avea drept nu numai a petiționa în limba lor, a pertracta la tribunal, ci și a vorbi în adunări. Ear' guvernul pe lângă limba oficială maghiară, dacă comitatul către care trimite ordinațiunea sa, a adoptat altă limbă ca oficială, e îndatorat ca lângă comunicatul său să alătureze traducerea făcută în limba aceasta; tot asemenea procedea în observa și comitatul în corespondențele sale cu comunele. Și din contră comitatul, dacă limba sa oficială nu e cea maghiară, va alătura către raportul sau la guvern traducere maghiară. Legile însă se vor traduce și publica în toate limbile uzuale în țară.”

Scopul principal era de a câștiga încrederea naționalităților și prin aceasta simpatia și spriginul Europei pentru independența Ungariei. De aceea la Torino, Paris și la Londra, Kossuth se prezenta și pertractează în numele libertății, egalității și frăției tuturor popoarelor din Ungaria. Într-o scrisoare din 1860 către Garibaldi și alta către principele Cuza pe cel dintâi îl asigură că între naționalitățile Ungariei acum domnesc concordie, nu ca în 1848—49; ear' lui Cuza, sciind că el nu poate fi nepăsător de soarta conaționalilor săi din Ungaria, îi amintește, că drepturile în Ungaria nu se întemeiază pe hegemonia de rasă, că la 1848 s'a proclamat libertatea co-

mună pentru toate popoarele, fărăosebire de limbă și religie. „Noi, aici afară, dicea Kossuth, eram aplecați a face cecesiuni foarte mari Croaților și naționalităților nemaghiare din patrie. Eu n'am mers așa departe ca mulți dintre consoții mei, dar și eu am fost aplecat a merge cu mult mai departe ca cei de acasă, cu care am stat în coatințare.” (Ir. vol. II. p. 683.)

În special spre a-și asigura încrederea și spriginul Românilor, în convenirea încheiată de generalul Klapka cu principele Cuza, se stipulează: „ca să se convoace o adunare în Ardeal, care să decidă asupra unității administrative a acestei provincii cu Ungaria, și dacă majoritatea va hotărî repunerea Ardealului în pozițiunea veche de administrațiune separată, aceasta nu va fi contrariată.” (Irataim I. p. 371.)

Contele Teleki László, unul din cei mai de influență și mai activi emigranți maghiari, stăruia mai ales, dupăcum aflăm într-o notiță din scrierile lui Kossuth, ca „susținând drepturile coroanei ungare asupra Ardealului și integritatea teritorială a Ungariei, în respectul legăturii legislative între Ardeal și Ungaria, și în privința forme de administrațiune a Ardealului, precum și în privința aceea, oare Ardealul pe lângă că ar trimite reprezentanți în dieta ungară, să mai aibă și dietă provincială? Aceasta se se face pendent dela voiața totalității populațiunii ardelenice.” (Irataim, vol. III. pag. 168.)

Românii însă nu mai puteau considera drept garanții promisiunile vage. Și la rîndul său marele patriot Ioan Brătianu n'a întârziat a clarifica guvernul din Torino și pe cel din Paris asupra tendințelor și aspirațiilor maghiare.

„Eu”, dicea el, „nu cred în liberalismul și moderațiunea Maghiarilor. E o mască ca să înșele pe împăratul (Napoleon). Eu știu că Maghiarii sunt mai exclusiviști ca ori-când, și nu cred Ungariei...”

Urmarea a fost că principele Cuza nu voia să mai scie nimic de alianța Maghiarilor.

„Aduceți-mi un cuvânt, sau un semn cât de mic despre consimțământul împăratului (Napoleon); spună-mi împăratul un cuvânt, spună că voesc: și eu merg cu Maghiarii. Ear' fără el eu nici nu fac nimic, nici permit nimic.”

Acel singur „cuvânt” însă, observă Kossuth, nu l'am putut exopera la împăratul ca să-l dea lui Cuza...

...Cum? eu, Cuza, principele României, eu să dau mână de ajutor Maghiarilor, acestor inimi seci, dar' rasei mele? Nici odată, dar' nici odată!

„Ilyen volta biztató reményeinkre lesújtott csapások sorában az első csapás!” — adică: „Eată prima lovitură ce am primit la speranțele noastre nimicite pe rînd”, — exclama Kossuth. (Irataim, vol. III., pag. 271—73.)

Procesul dlui Dr. Vasile Lucașiu.

Foile maghiare din Budapesta aduc scirea că procesul de presă intentat dlui Dr. Vasile Lucașiu din partea procurorului Cserna Vincze din Dobriș se va pertracta la 12 Noemvrie st. n. Diarele maghiare spun că curtea cu jurați este constituită din „ce are inteligența maghiară de acolo mai distinsă”. ... Îndosă nu poate rămâne deci asupra verdictului ce are să-l dea curtea cu jurați din Dobriș, compusă din ce Ungurii de acolo au mai „distinsă”.

Cehii despre Maghiari.

Sub titlul „Amenințări maghiare” publică „Politik” din Praga în nrul seu dela 6 Oct. n. a. c. un prim-articol de mare interes și pentru noi Români. Articolul este un răspuns lui „Pester Lloyd”, care combatând atitudinea contrară triplei alianțe a Cehilor-tineri, precisată în delegațiunile de deputatul Eim, face responsabilă pentru aceasta pe întreg poporul ceh și se aventură până la enunțarea riscată, că Cehii izolându-se astfel în apărarea relațiilor externe ale monarhiei, documentează că sunt „absolut nefolositori pentru marile scopuri și interese ale obștei” și că „peste dorințele unui asemenea popor Austria în politica sa internă și monarhia în politica sa externă trebuie să treacă fără îndurare la ordinea dăilei”.

La aceste „Politik” reflectează că Cehii-bătrâni acceptă politica triplei alianțe, dar' doresc totodată ca și cu Rusia să întrețină relațiuni bune. Ear' amenințări de mai sus a guvernamentului unguresc li dă următorul răspuns potrivit:

Că sîntem folositori sau nefolositori pentru scopurile și interesele obștei, nu ne vom certa cu Maghiarii. Dela ei de bună seamă nu vom primi învățături. Sau doară au fost „marile scopuri și interese ale obștei”,

FOIȚA „TRIBUNEI”.

Dincolo de mormânt earași ne vom vedea.

— Novelă. —

(Urmare și fine.)

Între sunetele campanelor au intrat cu toții în biserică cea împodobită frumos. Mireasa sta înaintea sf. altar și aștepta pe mirele spre a se cunună cu el. Dar' ce-i asta? Unde a rămas mirele. Toți căutau după mire, dar' el nu se afla. Înainte de a intra în biserică era încă acolo. Unde va fi? S'a făcut mare agot, care a crescut și mai tare după-ce l-au căutat și nu l-au aflat.

Preotul disguardându-se de atâtea așteptare zadarnică, a mers acasă. Și oamenii au început a eși, s'au împroscat, care în stînga, care în dreapta, încet, frumos, par'că mergeau dela o îngropăciune.

Tatăl lui B. vădînd că mirele nu se află, s'a infuriat și câți servitori a avut în atâtea părți i-a trimis să caute pe fiul seu.

Îndesert a fost toată osteneala, B. nu se afla.

Nu mai mai tîrziu li veni unuia în minte ca să caute pe mirele dispărut la casa cu mortul. A fost acolo. Sta acolo lîngă catafalca posomorît, nemșcat ca o statuă; ochii lui erau întinși spre fața palidă a moartei. Că mare durere simția el, îl arăta fața

lui posomorîtă, tristă și o lacrimă nu alina durerea lui torturătoare. Însuși nu e mai mare, mai grea durere decât atunci, când omul nu poate lacrima. Și inimii ce suferă o așa mare pierdere, rîul lacrimilor e o binecuvîntare adevărată. Lui B. nu-i pica o lacrimă, deși vedea că cu acea ființă toată bucuria lui apune în mormînt.

Această chilie mică e locul unui mare doliu! Ce priveliscoe tristă! Săraca L. zace colo pe catafalca, rece, fără viață, acum nu mai suferă... Surisul amorțit pe buzele reci ale ei înseamnă că s'a schimbat întru-tarea în bucurie și suferință în desfătare, ea trecînd prin focul suferințelor, a ajuns la limanul desfătărilor cerești. Ce binefăcătoare a moartea, cât e de bun Dumnezeu. L. îmbrăcată în haină de mireasă și cu cunună împodobită, totuși e mireasă. Acolo stă mama suspinînd, frîngîndu-și mâinile. Unica speranță, unica mîngăiere și bucurie, și și de aceea a despoiat-o nemiloasa moarte. Acum n'are pentru cine mai trăi în lume. În giurul cadavrului stau rudeniile, amicele defunctei, toți plîngeau, toți suspinau. Amicele ei își despoiau grădinile de flori ca să împodobească sicriul amicei lor, care așa tină și așa pe neașteptate a fost răpită din mijlocul lor.

Pe mama o mîngăie, dar' pare a nu auzi cuvintele mîngăietoare; ea numai una vede, pe fata cea iubită a ei moartă, ea numai una scie, că pierderea ei e ireparabilă.

Servitorii trimiși după B. n'au îndrăznit a-l conturba.

În urmă a venit și tatăl ca să-și ducă acasă fiul, dar' cum a lăsat în casă vîndul tristul spectacol, s'a liniștit. Vîndul mormînt, pe mama întristată, pe fiul seu întristat adînc, și a uitat scopul venirii sale.

Nu mai mai tîrziu și-a adus aminte de fiul seu și i'a dîs încet, cu blîndețe vino acasă, B. dar' el a mișcat cu capul că nu, și nu s'a mișcat din locul lui.

Îngropăciunea s'a întîmplat în luna cea mai frumoasă a anului, în o frumoasă și senină.

Pe L., care a suferit atât de mult, au dus-o acolo unde nu mai e suferință, unde e odihnă tăcută, unde nu mai sînt dureri.

Soarta omului e ca să fie uitat, astfel și cu L., cazul trist de odinioară a început a se uita, vîlul uitării acoperia (treacutul) amintirea ei.

Nu mai doi înși o mai țineau bine în memorie, numai două inimi plîngeau după ea, mama ei și B. Mama a fost încă tot nemîngăiată.

În toată ziua petrecea câteva minute la mormîntul fetei sale L. — B. a devenit posomorît de tot; dela îngropăciune nu l'a mai vîdît nimeni rîzînd, vorbia numai silit și în locuri publice arare-ori se arăta. Medicii au început a-l teme, i-au recomandat distracție, ca mijloc spre a scăpa. Spre acest scop l-au trimis să călătorească. B. plecînd s'a dus deadrept la Bp. cugetînd că acolo, în „go-

motul capitalei va uita totul. S'a înșelat. Peste câteva săptămîni a scris tatălui seu epistolă că nu-i mai folosesc nimic. Dela Bp. a călătorit la Viena ca de acolo peste câteva zile să-și continue calea spre Paris, sperînd deplină însănătoșare.

Însă în Viena, în contra planului seu, a rămas mai multe săptămîni. În acea cetate toate locurile cuvințioase, care promiteau distracție, le-a cercetat ca să alunge trista suvenire a trecutului. Tatăl seu după-ce a vîdît că fiul seu nu-i mai scrie, s'a bucurat sperînd că fiul seu se simte bine și nici timp n'are să scrie. În urmă B. a scris. Tatăl încă înainte a suris de conținutul epistolei, ce ar și putea scrie altceva, dișe, decât a se scusa pentru acest lung interval și lăuda sigur acea cetate pompoasă. Epistola în contra speranței tatălui a sunat astfel:

„Iubite, tatăl!”

„E un adevăr vechiu cunoscut, că cine n'are de unde, nu poate da. Dela lume am așteptat pacea inimii mele neliniștite, dar' lipșind acea pace nu pot afla odihnă dorită în ea. Rana inimii mele nu s'a vindecat, ci încă mai tare s'a înverșunat. Am aflat un mod de cură mai sigur ca distracția, despre care cred că-mi va folosi cu toată siguranța. Pe mine acasă nu mă mai așteptați, noi mai mult și-și pămînt poate nu ne vom mai vedea.

„Fratele meu T. a crescut să-mi supli-nească pe mine, fie patronul iubitelui meu tatăl. D-deu cu voi.

„Fiți convinși că nu puteam face alt-„cum. Vă rog uitați pentru totdeauna pe acela „ce caute odihnă și liniște în inimii sale. B.”

După cetirea epistolei tatăl s'a simțit ca acela pe care îl ajunge o lovitură neașteptată.

Conținutul epistolei deli a fost cam obscur, totuși a priceput din el atîta, că lucrul stă contrar speranței lui.

Dela cele dișe au trecut șase ani întregi. Din Australia a venit un carmelit în patrie, ca să adune pe seama mănăstirii de acolo elemosină. El nu și-a lăsat bucuria acolo celula lui tăcută, care i-a vindecat rana periculoasă.

Aici a început a trăi de nou.

Nu a urit lumea, și numai acum a început a cunoaște în tot omul pe desaproapele lui și totuși cu frică a plecat între oameni. Valurile sgomotoase ale inimii lui s'au liniștit; i'a mai plăcut lui claustral cel posomorît, izol-lat înaintea lumii, decât saloanele de bal. I'a fost frică de lume, pentru-că nu s'a simțit destul de tare. Noi cunoaștem deja pe carmelitul, — el e nefericitul mire.

El a primit concediu pentru cercetarea comunei sale natale. Cât de cu frică a plecat spre: acea comună, unde cătă speranță, cătă bucurie a avut; unde ce suferințe și ce pierdere l'a ajuns. S'a gîndit la aceea, că la vederea obiectelor și locurilor cunoscute, ear' fi vine în memorie trecutul și așa ear' va simți durere. I'a fost teamă că

care au primit expresiune în planurile de detronare și separare ale lui Kossuth? Sau doar au fost „marile scopuri și interese ale obștei”, care Maghiarii le-au apărut atât de înfocat, încât Haynau a pus în Ungaria în aplicare „*jus gladii*”? Și sunt oare „marile scopuri și interese ale obștei”, care în zilele din urmă au deslășuit în Ungaria cultul lui Kossuth?

Adevărat că „Poster Lloyd” se obosese în sudoarea feții a dovedi că pietatea către Kossuth este foarte compatibilă cu lealitatea către Regele încoronat, însă foarte bine observă o foaie din imperiul german: „Cine predică cultul lui Kossuth, trebuie să iee pe Kossuth așa cum voese el să fie luat, nu poate să-și plăsmuească după plac un idol, pentru a-l aduce apoi tămăie și să glorifice în aceeași răsuflare pe dușmanul casei Habsburg-Lotharingia, și totodată să aducă omagii de lealitate Regelui încoronat din această dinastie”. Despre marile scopuri și interese ale obștei se nu ne deosebește aceia, care astăzi prezintă drept atestată strălucire de lealitate și fidelitate preamărirea unui om, care se pregătește a se închina Regelui Ungariei Stefan VI.

Foaia pestană aia de bine se ne amintea anul 1866 și tendințele de aneclare ale Boemiei. Dar nu tocmai în anul 1866 și-a probat poporul boem în modul cel mai strălucit credința către imperiu? După faptele de vitejie ale fiilor sei pe câmpurile de luptă, nu a resistat ademenirilor prusiene? Adevărat că și instinctul a contribuit la aceasta, dar oare în momente importante din viața popoarelor totdeauna instinctul hotărăște? Noi am stat cu credință lângă monarhie în ciuda surile ei de cea mai mare strimtorare, deși Slavii Austriei și atunci au fost ignorați și se vorbă, numai de „războiul Germanilor contra Germanilor”. Și cum s'a purtat Ungaria în această situație strimtorată a monarhiei? S'a folosit de ocazie pentru ca să-și stoarcă concesii. Câteva zile după lupta dela Königgrätz a avut loc la baronul Kémény o conferință a celor mai de frunte membri ai casei de jos, în care s'au precizat pretenziunile Ungariei. Foaia lui Deák, „Pesti Napló”, a scris după conferință: „O parte considerabilă a imperiului este inundată de armatele inimice, numai Ungaria mai este liberă. Cu Ungaria se poate face tot sau cel puțin foarte mult. Dacă Ungaria mai poate face ceva pentru monarhie, pentru tractate, apoi aceasta: numai atunci este cu puțință, dacă i-se restituie libertatea acțiunii, dacă se pune în fruntea ei un guvern, care emană din voința națiunii și în care națiunea privește o garanție a existenței și a drepturilor sale”. Aceasta este desinteresarea maghiară, aceasta este chipul în care Maghiarii sunt folosiți pentru marile scopuri și interese ale obștei!

Din partea aceasta se ni-se deosebește lecții despre datorințele față cu „obștea”? Le respingem cu respectul cuvenit. Și din partea aceasta s'au amintit, că peste dorințele și aspirațiunile noastre Austria în politica sa internă și monarhia în politica sa externă va trece fără îndurare la ordinea zilei? Această teribilă amenințare ne lasă cu deservire rece. A o duce în deplinire este atât dincoace cât și dincolo de Leitha cea mai mare bunăvoință, dar câtă vreme nu se poate trece la ordinea zilei peste darea noastră de sânge și de bani, până atunci rămâne și amenin-

țarea un *pium desiderium* al iubitorilor nostri prieteni maghiari și germani. Și chiar dacă ar fi adevărat, că s'au sântem numai o „minoritate disparentă” în totalitatea populației Austro Ungariei, totuși s'au în viața statelor momente, unde și fracțiunile cele mici pot apăsa greu în cumpănă.

Spicuri din foile maghiare.

Cu o vedită supărare „*Budapesti Hírlap*” dela 8 Octomvrie n. reproduce articolul „*Tribuna*” dela 6 Oct. intitulat „Toți pentru unul”, articol în care se arată marile ferbere și mahnire ce a produs în părțile sătămene și sălăgene suspendarea dlui Dr. V. Lucaciu.

Se înțelege că șovinștilor nu le plac toate aceste lucruri — nu-i plac nici diarul român interconfesional din Brașov — și prezintă întreaga mișcare ca condamnabilă din toate punctele de vedere.

Diarele budapestane sosite aji aduc scirea că dl Eugen Brote, vicepreședinte al partidului național, va fi dat în judecată pentru că a tipărit Memorandul Românilor, Memorand în care — scriu ele — băjbe pasagiile ce trebuie incriminate. Cum? Întâiu se dă în judecată cel ce a tipărit? De autorii Memorandului — întreg poporul românesc, afară de „speculanții” păcătoși — se vede că are încă teamă guvernul maghiar.

„*Magyar Hírlap*” dela 9 Oct. n. se ocupă cu „Seauul metropolit din Blaj”. Scrie că vacanța acestui scaun are să țină încă mult. Aceasta din cauză că guvernul trebuie să rezolve întâiu o mare chestiune: dacă pe viitor va mai lăsa uniilor dreptul de a alege metropolit, ori dînsul va numi de-a dreptul metropolit o persoană meritoasă.

Foaia budapestună sfătuesce pe guvern să caseze alegerea și să useze de dreptul (?) ce-l are (?) să numească metropolit!

La cas dacă se va lăsa dreptul de alegere, menționata foaie a-i informată, că singurii candidați serioși s'au episcopul Gherlei Dr. Ioan Szabó, Dr. Victor Mihály, episcop al Lugojului și Dr. Al. Grama, canonic în Blaj.

Și la acest cas șovinista maghiară speră să intrunească majoritatea „vrednicul” (De ce e vrednic? Red. „Trib.”) episcop Szabó, acest trădător al neamului românesc, cărui nu credem însă ca un Român să-i dea votul său... Cel mult ar merita vot — unanimitate de voturi — pentru a fi trimis la — mănăstire, să se pocăiască.

Voci straine despre cestiunea română.

Marele diar „*La République Française*” aduce sub titlul „Diferendul român-maghiar” următorul articol datorit penei distinsului diarist Felix Leseur:

Studentii români din Transilvania și Ungaria au publicat de curând un Memorand, în care după ce fac istoricul cestiunii române, resumă nemulțumirile naționalității lor. Camerașii lor din Bucoareci luaseră deja într-o lucrare analogă, apărarea consăngenilor lor supuși jugului maghiar. Studentii maghiari răspunseră atunci într-o broșură, la care ri-

trăcea a venit și mama îmbrăcată în doliu la mormânt.

Nici ea n'a cunoscut pe monach, păvâce nu i-a spus numele. Foarte plăcută impresiune i-a făcut asupra inimii sale, vedând că mai e și altul care ține în memorie pe biata L.

B. înainte de a-și lua adio dela acel mormânt, a sărutat crucea, însă nu-și rupe de suvenir o floare ori fir de iarbă de pe mormânt — nu, pentru că el a abis de lume.

El a venit să se roage. Monachul a simțit că e de greu a se mișca, a se despărți de acel loc.

Inima lui earăși s'a umplut de durere arătând că încă bate în sin omenesc. Când s'a depărtat puțin dela acel loc, privind încă odată îndrăg, aude un glas, un glas amăgitor care pare a-l chema îndrăg să se mai verse o lacrimă peste florile crescute de pe mormântul L. El ascultă de acel vers, se întoarce.

Inima omului e un sclav, cu cât îi concedem mai mult, cu atât se revoltă mai tare. Inima revoltată, turburată de cel dintăiu triumf ia măsuri noi de atac: Nu merge îndrăg la acel loc singuratic — claustru — aici, aici finesece și viața, la mormântul iubitei tale. Earăși învinge inima? Nu? Mintea sănătoasă combate revoltarea, cu acele cuvinte dulci, pline de speranță: Dincolo de mormânt earăși ne vom vedea.

Traducere de: G. S. O.

postează Memorandul junimii române din Transilvania și Ungaria.

Acest Memorand (Replica) se prezintă cu multă dibăcie și este serios documentat; fără îndoială iei-colela autorii lui, în indignațiunea pe care li-o cauzează nedreptățile, ale căror victime s'au ei, s'au lăsat să fie tirii la câteva expresiuni mai aspre, care însă se scousă, fiind dată starea spiritelor în Transleithania. Cu toate acestea revendicațiunile studenților români nu par mai puțin fundate, și lucrarea lor nu este pentru aceasta mai puțin o expunere perfect de limpede și exactă a diferendului român-maghiar.

Am insistat de mai multe ori asupra acestei lupte atât de înverșunate astăzi între Maghiari și elementele nemaghiare de sub Coroana Sf. Stefan, și am arătat cât de puțin se poate justifica purtarea compatrioților lui Francisc Deák și ai lui Kossuth.

Poporul maghiar care a stors admirațiunea generală prin eroismul cavaleresc pe care l'a dezvoltat în marile zile ale deșteptării sale naționale, pare a fi fost cuprins de amețală îndată ce s'a simțit liber și puternic. În loc de a-și aduce aminte de vechile sale suferințe și de a îmbunătăți soarta raselor în mijlocul cărora trăsece, a devenit chiar a dona și după înființarea dualismului apăsătorul cel mai teribil al acestor rase.

Într'adevăr Maghiarii care au protestat odinioară atât de energic în contra germanizării, fac astăzi o maghairisare la cuțit, maghairisare pe care nimic nu o poate legitima, căci ei s'au de toți în Transilvania 6 milioane cel mult, contra mai bine de 10 milioane de nemaghiari. Programul lor politic este foarte intransigent. Eată-l din câteva frase scrise, care a fost fundat la Budapesta în onoarea aniversării de 25 de ani a încoronării Împăratului Francisc Iosif ca Rege al Austriei și care este intitulat: „*Revista Austro-Ungariei*”. „Coste ce o costa”, dice acest diar cu cinismul naiv al fanatismului intolerant, „coste ce o costa, Slavi de Nord și Slavi de Sud, Români, Germani, toate popoarele, fără deosebire de rasă, prin faptul că locuiesc pământul unguresc, trebuie să se supună stăpânirii noastre... Ca și Turcii, Maghiarii au putere; e destul să fie trei sau patru într'un oraș ca să impună tuturor”.

Plecând dela acest principiu Maghiarii au interzis Românilor din Transilvania întrebuințarea limbii lor, au confiscat drepturile politice ale acestui nenorocit popor și au anexat Transilvania pur și simplu. Dar acești Români își aduc aminte cu toate acestea că înainte de dieta din Pesta dela 1868, înainte de împăcarea (Ausgleich) dela 1867, ei ațirau de-a dreptul dela Austria, că își aveau cancelaria lor particulară la Viena, dieta lor națională care-și ținea ședințele în Sibiu, și că autoritatea imperială nu se simțea decât prin prezența la Sibiu a unui gubernium regium. Ei au păstrat în memoria lor această autonomie, ei aprepiaza libertatea de care se bucură frații lor din România, și nu vor să lase ca ei să fie absorbiți. Ei aspiră la federalism, la care se opun Maghiarii, în care acestia vîd ruina speranțelor și ambițiunilor lor.

Și cu toate acestea acest federalism ar fi scăparea imperiului austro-ungar și chiar a rasei maghiare. Cu cât mai bine inspirăți erau patrioții dela 1848! Proiectul de constituțiune federalistă, făcut de marele istoric ceh Palacky, care egaliza situațiunea principalelor naționalități din imperiu, era început după logica lucrurilor. Nenorocirea a voit ca el să cadă dinaintea sforțărilor centraliste ale bărbatilor de stat germanofili, a unor Pittersdorf, Schmerling și Stadion, și că el făc loc nenorocitei constituțiuni reacționare din 4 Martie 1849, care a fost prefața împăciuirii (Ausgleich). Austria perduse astfel o minunată ocaziune de regenerare. Se mai prezentară încă și alte ocaziuni. Federalismul făcea parte din reformele proiectate de cabinetul Potocky, ajutat de patrioții cehi Palacky, Rieger și Klam-Martiniz în 1868; el se regăsea de asemenea în programul ministrului Hohenwarthin 1871...

Toate aceste bunevoinețe luminate s'au sfărmat de tertipurile bărbatilor de stat maghiari. Contele Andrassy a fost acela care după întrevederile sale cu domnul Bismarck la Ischl și Gastein, a provocat în Noemvrie 1871 căderea cabinetului Hohenwarth și a cancelarului Beust, luându-i moștenirea. De atunci prevalează la Viena politica maghiară și Austria este supusă direcțiunii exclusive a unor Andrassy, Kálnoky, Tisza. Acestia pentru a sprijini propaganda lor egoistă, pentru a susține campania lor de maghairisare, au fost silii a se întoarce spre singura putere care a avut interes să apere această politică, adică către Germania; și astfel ei au legat în contra voinței ei pe Austria la tripla alianță, justificând aprepiaze atît de judicioasă a domnului Laveleye: „Ungurii nu vîd de fel decât ceea ce este conform cu dorințele lor; întrucât privește ceea ce-i contrariază ei s'au orbi”.

Da într'adevăr foarte orbi, căci ei au sementat violența și au ridicat ura tuturor naționalităților care formează marea majoritate a imperiului. Cu o politică echitabilă și respectuoasă a intereselor legitime ale raselor, ei ar fi cucerit încrederea și recunoștința; ei ar fi făcut din Austria o federațiune puternică, deschisă fără încetare popoarelor slave, ostente de jugul musulman, unite într'un localism fără rezervă, sub sceptrul casei Habsburg-Lotharingia, federațiune capabilă de a rezista masselor ruse și germane, care vor înăbuși imperiul dualistic. Ei ar fi fundat, după expresiunea fericită a domnului Ludovic Lege, „pe Dunărea-de-jos adevăratul imperiu dela „Răsărit (Österreich)”. În loc de aceasta însă ei au făcut Irlanda orientală, ei au silit toate naționalitățile pe care le apasă, a se întoarce spre regaturile independente de aceeași rasă ca a lor.

Noi nu putem decât să sfătuiim pe studenții români de a urma să revendice drepturile evidente ale naționalității lor, recomandându-le să observe totdeauna legalitatea, moderațiunea în formă, și să evite înaintea de toate a amenința pe Ungaria cu separatism, amenințare care ar autoriza toate rigorele maghiare. Demnitatea purtării lor, dreptatea reclamațiunilor lor le vor asigura simpatia a tot ce Europa cuprinde, ca spirit liberal.

Iubileul „Reuniunii sodalilor români”.

Săptămăna trecută a fost o lungă și frumoasă sărbătoare a industriei române. Căci întreaga săptămăna a fost ocupată de expoziția și festivitățile cu care „Reuniunea sodalilor români” din Sibiu și-a sărbătorit iubileul seu de 25 de ani.

Festivitățile s'au introdus cu concertul dat Sămbătă seara în sala cea mare dela „Gesellschaftshaus”. Dacă în expoziție meseriașii nostri au documentat că își cultivă meseriile cu seriozitate și s'au capabili de cea mai riguroasă concurență cu străinii, apoi concertul corului reuniunii a arătat încă odată, că industriașii nostri își dau cea mai mare și mai nobilă silință ca să se cultive și ca oameni prin indeletnicirea sistematică cu muzica și literatura. Ca toate petrecerile reuniunii, și concertul de Sămbătă a intrunit un public atât de numeros, încât cea mai mare sală a Sibiului abia l'a putut încăpe. Chiar dacă nu ar avea alte merite reuniunea, singur meritul că a devenit un centru, în jurul căruia se adună la ocaziuni date toată românimea din localitate, este vrednic de toată recunoștința. Meșteșugari, țărani, inteligență din Sibiu și satele vecine și-au dat și Sămbătă întâlnire la concertul reuniunii.

Programul acestuia a fost bine executat. Toți numeri au fost bine studiați și predați cu exactitate și precisiune. Cu un nou semn al progresului de astă-dată unii dintre coriști și-au cercat puterile și ca soliști. Astfel dl Adrian Pop, cântă de măsă a executat cu simpatia-i voce de bariton o romanță, care a fost viu aplaudată de public. D-rele Elena Pop și Maria Roman au cântat un duet, care asemenea a plăcut și a raportat aplause lungi și bine meritate.

Cu deosebită recunoștință trebuie să amintim și de astă-dată pe dl Ioan Dămian, oficial consistorial, care și de astă-dată a avut nobila rivă de a da mult prețuitul seu concurs zeloasei reuniuni. Sprigunul ce dl Dămian în repetite rânduri a dat reuniunii poate servi de exemplu tuturor Românilor „inteligenți” și este o dovadă convingătoare, că „domnia” nici decât nu este incompatibilă cu societatea meseriașilor cinstiți și rivnitori de progres. Despre dl Dămian ca cântăreț nu vom perde vorbe multe. D-sa a cântat cu bravura-i cunoscută doi numeri din program, și după lungi și frenetice aplause chemat fiind de repetite ori pe podiu a trebuit să le biseze amîndouă. Aceasta vorbește destul de lămurit.

În locul acesta constatăm cu plăcere că muzica orașului sub conducerea dlui Hermann, încă a contribuit mult la reușita concertului și la dansului care a urmat.

După terminarea programului sala a fost aragiată pentru joc, care s'a introdus prin jocurile naționale „Călușerul” și „Bătuta”, executate de tineri meseriași în costum călușeresc. „Vătaful” călușerilor a fost dl I. Roșca, pantofar. Publicul a primit frumoasele jocuri naționale cu aplause, din care o mare parte se cuvine jucătorilor și în prima linie bravului lor vătav. Pe urmă s'a încins hora și după horă dans — până dimineața.

Ieri Duminecă în 9 Octomvrie la oarele 11 a avut loc închiderea festivă a expoziției. Președintele reuniunii dl asesor consistorial Nicolau Cristea a introdus-o cu un discurs festiv despre activitatea de 25 de ani a celei dintăiu reuniuni de meseriași români în țeara noastră. Sperăm că vom pute primi spre publicare discursul părintelui Cristea, care tratesază un obiect de mare importanță culturală socială în viața poporului nostru.

După ce și-a terminat discursul, președintele a provocat pe dl S. Albini, ca raportor al juriului să cetească lista premiaților. Într'unul din numerii viitori vom publica întreg raportul juriului, astăzi ne mulțumim a constata numai, că s'au conferit patru categorii de premii și anume: premiul I. de un napoleon de aur, premiul II. de un galben, premiul III. de 3 fl. în argint și premiul IV. de 1 fl. în argint. Premiul I. l'au obținut 9 exponenți, al doilea 11, al treilea 11 și al patrulea 19. Afară de aceea au primit toți exponenții, care nu au fost premiați, diplome de recunoștință.

Seara pe urmă, după ce expoziția s'a disolvat și cele mai multe obiecte au fost duse, membrii reuniunii precum și coriști și coriste și mai mulți amici de ai reuniunii s'au întrunit la o masă comună în sala unde a fost expoziția. Între cântecul corului, care se succedau de ale muzicii, cei de față au petrecut o seară foarte animată. Într'un moment de solemnitate dl Zaharia Boiu, asesor consistorial a dat citire unei ode ocazionale „La iubileul de 25 de ani al Reuniunii sodalilor români din Sibiu”. Meseriașii au aclamat și au aplaudat cu frenesie pe veneratul autor. Oda s'a distribuit apoi, tipărită fiind ca foaie volantă, între cei de față. Pe urmă s'a început șirul toasturilor. Dl president Cristea a toastat pentru reuniune, domnul I. Popa Necș și Morariu pentru president, domnul N. Simțion pentru episcopul Popea, dl Albini pentru oamenii muncii, dl Răssu Șiraniu pentru spriginitorii reuniunii etc. etc. Cam cătră oarele 10 mesenii — se înțelege cei tineri — s'au săturat de ședut, ceea ce a avut drept urmare că mesele au fost date la părăsi și ear' s'a încins jocul, care a ținut până la miezul nopții.

Și cu aceasta sărbătorile iubileare s'au terminat. Reuniunea a intrat acum într'al doilea pătrar de secol, după multe lupte și suferințe fiind pe deplin în drumul cel larg al progresului. Îi dorim în viitor succese tot mai mari și viață nesfârșită spre binele și onoarea poporului nostru.

CRONICA

Plângere. Din Sura-mare ni se împărtășește că o mare nemulțumire există între Români de acolo pentru chipul cum se execută comasarea. Sătenii se plâng contra judei de comasare Vászárhely János și a inginerului Roth Károly, despre care spun că nu se țin de *Tabla regescă* și Curie, ci nesocotesc drepturile recunoscute Românilor de cele mai înalte instanțe din patrie. Atragem atenția domnului președinte al tribunalului din Sibiu asupra plângerilor țărănilor ce se simt nedreptățiți, și cerem o anchetă pentru a se pune capăt abuzului ce se comite.

Infamii maghiare. Pe toate ținuturile Ungurii se poartă ca nise adevărați asiatici. Seminaristii români din Budapesta („Köz-ponti növelde”) — unde tinerii români n'ar trebui să se mai ducă — li-a interzis să cetească românește. Fosis noastră, care a fost cerută și a mers până acum tinerilor români de acolo, nu mai e îngăduită să intre în această școală, pretinză seminar, dar care nu este decât o pepinieră a maghairismului infect și infam.

Moralitatea în Ungaria. Un viu și frumos exemplu despre moralitatea administrației maghiare este și cazul suspendării întregii antistii comunale din Ostrova, pe insula Nemo de pe Dunăre, din cauză că au delapidat cu toții. — Ear' despre sălbăticia maghiară pilda cea mai recentă e cazul dela Musla, com. Esztergom, unde femeia Kotsák Iuli a omorât pe amantul ei Zalab János: l'a împușcat și după aceea i'a zdrobit capul, se nu-l mai cunoaște nimeni. — Se mai serie, ca tabloul moralității maghiare să fie complet, că la Solnoc a fost jăfuită poșta cu scrisorile de valoare. S'au furat 1000 fl.

Neecrolog. Primul următorul anunț funebrel: George Aiser și cu fiii sei Ioan, George, Emil, Cornel, Alexandru și Victor în numele lor și al tuturor consăngenilor cu inima frântă de durere vă anunță că preiubita lor mamă *Maria Aiser*, marele fondatoare și preiidenta „Reuniunii femeilor rom. gr.-or. din Făgăraș și giur”, astăzi la 5 oare dimineața, în urma unui morb grabnic și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului în etate de 67 ani. Rămășițele pămîntesci ale scumpei defuncte se vor înmormînta din locuința proprie strada Becleanului 113 Sămbătă în 8 Oct. a. c. la 3 oare în cimitirul gr.-or. din loc. Făgăraș, 6 Oct. 1892.

Incendii din Turnișor. Paguba cauzată prin incendiul îngrozitor din săptămăna trecută în comuna învecinată Turnișor se urcă la 99 604 fl. 24 cr. Din această sumă s'au asigurați 46.631 fl., ear' restul de 52.973 fl. 24 cr. neasigurați.

Muncitorii din Budapesta în contra desinfecării. Vineria trecută strada „Kulső-váci-ut” din Budapesta a fost teatrul unor ciocniri sângeroase între muncitori și poliști. Imbolnăvindu-se un muncitor din acea stradă de holără, bolnavul a fost transportat în spitalul de barace. Imediat după aceea s'au prezentat în locuința bolnavului organele polițesci spre a proceda la desinfecarea și la trans-

Editura și tiparul Institutului Tipografie în Sibiu, sub responsabilitatea lui Ioan Popa Necșan